

Kolik lidí v české vězeňské populaci má problém s drogami?

Mgr. Jan Morávek, Ph.D., Institut sociologických studií,
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze

Mgr. Jan Šíp, Centrum pro osoby v konfliktu se zákonem,
občanské sdružení SANANIM

Grantová podpora: Výzkumný záměr FSV UK „Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika“ č. MSM 0021620841

AT konference 2009 „Mýty a stereotypy v adiktologii“, Měříň 2. 6. 2009

Struktura prezentace

1. Drogové služby ve vězení
2. Stávající odhady cílové skupiny ve vězeňské populaci
3. Stávající odhady cílové skupiny na svobodě
4. Jaká další data potřebujeme znát?
5. Počty klientů DSV
6. Jaké je pokrytí cílové populace DSV?

AT konference 2009 „Mýty a stereotypy v adiktologii“, Měříň 2. 6. 2009

Drogové služby ve vězení (DSV)

Cílová skupina: problémoví uživatelé drog ve výkonu vazby / trestu nebo propuštění

Poskytované služby: individuální poradenství, sociální práce, skupinová práce, korespondence, asistence

Hlavní partneři: VS ČR a PMS ČR.

Trend: zvyšování možností pro řešení problémů s užíváním drog mezi vězni

Výzkumná otázka

Velikost cílové populace pro drogové služby ve vězení

- počet vězňů a
- počet osob na svobodě s uloženým probačním dohledem, popř. v předrozsudkové fázi trestního řízení,
- které mají problém s drogami.

Spolehlivější data umožní lépe zacílit programy a služby na klienty, kteří je skutečně potřebují.

AT konference 2009 „Mýty a stereotypy v adiktologii“, Měříň 2. 6. 2009

Stávající odhady uživatelů drog ve vězeňské populaci

56 % vězňů má alespoň jednu zkušenost s nelegální drogou (celoživotní prevalence)
(Marešová, Sochůrek, Sluková a kol. 2003)

Problémovým uživatelem drog je **každá 50. osoba**
s min. jednou zkušeností (Mravčík a kol. 2005, 2007)

Má tedy problém s drogami jen 1,1 % vězňů?

Stávající odhady uživatelů drog ve vězeňské populaci

- 6900 vězňů** jsou registrovaní uživatelé drog s evidencí „T“ v kartě (Sochůrek, osob. sděl.)
- jejich podíl vzrostl z 12 % (1996) na 34 % (2008)

„T“ označuje drogový problém v anamnéze vězně. Získává se na základě vlastního sdělení vězně, toxikologického testu nebo záznamu ve zdravotní dokumentaci.

Stávající odhady uživatelů drog ve vězeňské populaci

Registrace „T“ je vedlejším produktem lékařských prohlídek nastupujících vězňů.

Sběr dat není veden jednotným dotazníkem. Může označovat i jednorázovou zkušenost s drogou.

Registrace „T“ závisí na subjektivním zhodnocení

- lékařem
- vězněm samým (souhlas s registrací, stylizace)

Stávající odhady uživatelů drog ve vězeňské populaci

Toxikologické testy 2006:

13,2% nastupujících vězňů testováno pozitivně
na stimulancia nebo opiáty (Mravčík a kol. 2007)

vztaženo na současnou vězeňskou populaci:

13,2 % z cca 20.000 vězňů (2008) = **2600 vězňů**

Stávající odhady uživatelů drog ve vězeňské populaci

Testy při nástupu přednostně administrovány vězňům s podezřením na pozitivní výsledek. Někteří nastupující byli však testováni pozdě. (Moravcová, os.sděl. 2009)

Záměrný výběr není reprezentativní, odhad zkresluje směrem nahoru. Pozdní testování zkresluje směrem dolů.

Stávající odhady uživatelů drog ve vězeňské populaci

Kvalifikovaný odhad (Sochůrek, os. sděl., 2008):
10-15% vězňů má problém s drogami

10-15 % z 20.000 vězňů =

2000 - 3000 českých vězňů má problém s drogami

Aktuální limity sběru dat

Toxikologické testy se záměrným výběrem neumožňují získat data o celé vězeňské populaci. Vypovídající by byly pouze testy s náhodným výběrem.

Údaje o celoživotní prevalenci nemají žádnou vypovídací hodnotu o problémovém užívání.

V současné době určujeme podíl vězňů, kteří mají problém s drogami, jen „delfskou“ metodou.

Stávající odhady cílové skupiny na svobodě

Databáze PMS ČR za rok 2008:

Trestní kvalifikace	Klienti PMS ČR 2008	Z toho PPD
§ 187	501	53
§ 187a	49	2
§ 188	55	5
§ 188a	20	2
§ 247 – kombinace s drogami	75	2
Ostatní – s drogami	134	4
§ neuveden – s drogami	-	10
CELKEM DROGY	659 (2,6 %)	78 (5,7 %)
CELKEM KLIENTI PMS	25 465	1367

AT konference 2009 „Mýty a stereotypy v adiktologii“, Měříň 2. 6. 2009

Stávající odhady cílové skupiny na svobodě

- Oficiální podíl „drogových“ klientů PMS ČR: **2,6%**
- Neoficiální kvalifikované odhady **15 - 35 %** (os. sděl. PP 2009), **20 – 30 %** (os. sděl. Matoušková 2008)

Stávající odhady cílové skupiny na svobodě

15-35% z 25.465 klientů PMS ČR (2008) =
3800 – 8900 „drogových“ klientů PMS

15-35% z 1367 podmíněčně propuštěných klientů PMS =
200 – 500 „drogových“ PPD

Aktuální limity sběru dat

Databáze PMS vzniká vedlejším produktem konzultací

- Sběr dat není veden jednotným dotazníkem. Otázky na drogy nejsou kladeny všem klientům.
- Vyhodnocení „drogového“ klienta závisí na subjektivním zhodnocení probačním pracovníkem
- Metodika se liší i podle lokality střediska

Absence standardizovaného sběru dat o klientech PMS ČR neumožňuje získat konkrétní počet klientů, kteří mají problém s drogami.

Drogové služby v ČR: klienti a rozpočty

Počty klientů drogových služeb ve vězení (2007)

- Klientů ve vězení ... 936*
- Klientů v ambulanci po výstupu ... 293**
- Klientů celkem ... 1157***

Zdroj: Zpráva sekce DSV ANO za rok 2007

* DSV působily v 15 z 35 věznic na území ČR.

** pouze specializované ambulance následné péče Brno a Praha

***Data nezahrnují klienty Právní poradny ANO a klienty organizací, které nejsou členy sekce.

AT konference 2009 „Mýty a stereotypy v adiktologii“, Měříň 2. 6. 2009

Pokrytí vězeňské populace drogovými službami

Odhady vězňů, kteří mají problémy s drogami:
2000 – 6900 osob

DSV poskytnuty 936 vězňům

Pokrytí cílové populace vězňů (2007): **15 - 45 %**

Pokrytí „drogových“ PPD drogovými službami

Odhad podmíněčně propuštěných s dohledem, kteří mají problémy s drogami:
200 - 500 osob

DSV poskytnuty 293 osobám na svobodě, ale neznáme podíl PPD mezi nimi.

Řešení

Řešení:

- vzdělávat pracovníky PMS ve sběru anamnestických dat o drogových problémech u klientů
- systematicky řídit sběr anamnestických dat
- oddělit sběr dat o vězních od úkonů vězeňské služby

Řešení

Chceme-li zvýšit pokrytí cílové skupiny DSV, potřebujeme získat přesnější data:

- Včasné testování nastupujících vězňů s náhodným výběrem
- Standardizované dotazování mezi vězni – při propuštění?
- Standardizovaný sběr dat v Probační a mediační službě

Závěr

Drogy a vězeňství jsou opředeny velkým množstvím mýtů.

Nedostatek spolehlivých dat dává prostor pro další existenci mýtů.

Spolehlivější data umožní lépe zacílit programy a služby na klienty, kteří je skutečně potřebují.

Děkujeme Vám za pozornost.

Mgr. Jan Morávek, Ph.D., Institut sociologických studií,
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze
e-mail jan.moravek (at) gmail.com, tel. 604252309

Mgr. Jan Šíp, Centrum pro osoby v konfliktu se zákonem,
občanské sdružení SANANIM
e-mail sip (at) sananim.cz, tel. 775766706

Další informace: <http://www.asociace.org/sekce-drogovych-sluzeb-ve-vezeni-cinnost-sekce.html>

AT konference 2009 „Mýty a stereotypy v adiktologii“, Měříň 2. 6. 2009
